

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Lvdovici Molinæ, E Societate Iesv Theologiæ Doctoris, &
Professoris, Commentaria, In primam D. Thomæ partem**

Molina, Luis de

Lugduni, 1622

Articvlvs V. Vtrum Angelis sint incorruptibilis. artic. 5.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73915)

*Tertia conclusio.
Non omnes
Angeli eiusdem
speciei quam sit
probabile.*

Tertia conclusio. Probabile est, non omnes Angelos esse eiusdem infimae speciei. Probatur primo, quia inter demones quidam videntur superiores, & potentiores aliis: id autem non videtur aliunde provenire, quam ex eo, quod sunt impares in naturalibus, pertinentque proinde ad diuersas species: imparitas namque in naturalibus in iis, in quibus non prouenit ex varia complexione, qua forma vnitri potest materiae, vt accidit in rebus materialibus corruptioni obnoxii, non videtur posse esse sine distinctione specifica in essentialibus: praesertim in substantiis indiuisibilibus, quae omni Physica compositione carent, quales sunt Angeli. Secundo, auctore Dionysio, Angeli quod superiores & perfectiores sunt, eod per pauciores & vniuersaliores species ipsis congenitas intelligunt, vt inferius videbimus, esse autem innatum & commensuratum intelligere per pauciores, aut plures species, & per vniuersaliores aut minus vniuersales, non aliunde potest euenire, quam ex diuersitate essentiali ac specifica in natura: ergo Angeli creati non omnes sunt vnus speciei infimae. Tertio, supra omnes species substantiales creatas potest Deus in infinitum creare alias substantiales perfectiores, vt fert communis sententia Doctorum: potestque probari, quia id non inuoluit contradictionem: durum autem videtur admittere posse dari substantiam, quae non sit intellectualis, ac liberi arbitrij, ac proinde, quae non sit ad imaginem & similitudinem Dei, & tamen sit perfectior substantia intellectuali libero arbitrio praedita, & ad imaginem & similitudinem Dei condita: & cum substantia spiritualis ac intellectualis perfectior sit corporali, vtique species illae substantiales superiores omnibus creatis, spirituales ac intellectuales erunt, atque adeo erunt Angeli: quo fit, vt sub natura angelica plures species contineri possint, quam vna: cum ergo verisimile non sit, in tanta multitudine Angelorum ad diuersas Hierarchias & choros pertinentium, Deum non creasse multas species, praesertim cum sub natura angelica in comune possint in infinitum species multiplicari: concluditur, vt sub natura angelica sint multae species de facto creatae. His accedit, ad pulchritudinem, ornatum, & perfectionem patriae ac curiae caelestis expedire, vt sint multae species Angelorum, cum sub vna natura angelica esse possint.

*Ad patrum
testimonia
qua innuunt
Angelos omnes
esse eiusdem
speciei.*

Ad testimonia Sanctorum, quae pro parte contraria sunt citata, dicendum est. Vel nomine, *natura, substantia, ac speciei Angelicae*, intellexisse eos naturam & speciem subalternam, non vero infimam: vel certe, eos Patres fuisse illius sententiae, praesertim cum multi ex illis crederent Angelos esse corporeos: cum qua sententia plus cohaeret assertio dicens omnes Angelos esse vnus speciei infimae. Ex testimonio vero Augustini solum colligitur, ex nulla specie infima Angelorum tot corruisse, vt non remanserint aliqui, in quibus species illa non frustraretur beatitudine, ad quam fuit condita. Ex aliis autem Augustini testimoniis constat Augustinum & Damascenum dubitasse, plusque propendisse Augustinum in eam sententiam, vt diceret, sub natura angelica esse aliquas species infimas.

Circa responsionem ad primum obserua: differentiam esse aliam naturam a genere posse intelligi duobus modis. Vno ita, vt sit distinctus gradus essentialis superadditus generi, ab eoque formaliter distinctus. Altero ita, vt sit alia natura, a qua emanet alia potentia, & aliud opus vitae. Primo modo semper differentia est alia natura a genere: non vero secundo modo. Quando ergo ait Diuus Thomas hoc loco, differentiam non semper esse aliam naturam a

genere, intelligit secundo modo, & non primo. Quare vis solutionis D. Thomae haec est. Non quaecumque conueniunt in eadem natura secundo modo, hoc est, in ea re, a qua emanat eadem potentia & operatio vitae secundum speciem infimam, esse eiusdem speciei infimae: alioquin bruta omnia, vel saltem ea quae perfecta sunt, essent eiusdem speciei infimae, aut certe oporteret esse in eis aliam perfectionem formam, quam sensitivam, a qua scilicet emanaret alia potentia, aliudque opus vitae perfectius, quam sit sensitivum: vtrumque autem est aperte falsum.

ARTICVLVS V.

Vtrum Angeli sint incorruptibiles.

ONCVLVSIO est: Angeli suapte natura sunt incorruptibiles. Probatur primo, quia res subsistens non aliter corrumpitur, quam per expulsionem, seu separationem

formae a materia, aut per separationem partis integrantis a parte integrantis (si sit sermo de corruptione impropria, qua totum aliquid desinit esse per separationem partis integrantis, vt lignum per diuisionem sui in duas medietates) sed angeli neque materia habent, neque partes integrantes, eod quod sint formae simplices ac subsistentes: ergo corrumpi nequeunt suapte natura. Hanc rationem inuuit Genadius in libro de Ecclesiasticis dogmatibus ca. 13, in tertio tomo operum Augustini, dum inquit: *Immortales esse credimus intellectuales naturas, quia carne carent, nec habent quo cadant, vt resurrectione egeant post ruinationem necessaria.* Secundo, id, quod habet rationem primi subiecti & primae potentiae, non potest corrumpi, etiam in ipsismet rebus corruptioni obnoxii, vt de materia prima constat: quod enim est primum subiectum, nequit produci de aliquo,

ac proinde solum produci potest de nihilo & per creationem, parique ratione solum potest desinere esse per annihilationem: cum nihil illius remanere possit: sed substantia Angeli est primum subiectum, & prima potentia in facto: ergo corrumpi nequit, neque aliter potest incipere esse, quam per creationem, aut desinere esse, quam per annihilationem Deo subtrahente influxum, quo ei esse de nihilo confert, eamque conseruat. Tertio, quod corrumpitur, corrumpitur in suum contrarium, aliquidque corrupti remanet: alioquin desinit illius esset annihilatio, & non corruptio: sed Angelo nihil est contrarium, neque est aliquid in eo, quod remanere possit ipso desinente: ergo Angelus suapte natura corrumpi nequit. Accedit in confirmationem huius conclusionis illud Dionysij 4. cap. de diuinis nominibus: *Intellectuales substantiae vitam habent sempiternam, & qua immutari non possunt, ab omni interitu, morte, materia, ortuque soluta ac libera.* Quaedam ex rationibus D. Thom. in hoc articulo breuitatis causa omitto: quoniam plus difficultatis in eis defendendis, quam vtilitatis & probabilitatis cerno. Caietanus tamen hoc loco, Ferrariensis 2. contra gentes, & alij eas conantur defendere.

Nihilominus tamen impugnabit aliquis conclusionem haecenus probatam. In primis, opponendo illud 1. ad Timotheum 6. *Qui solus habet immortalitatem: loquitur autem Paulus de Deo: ergo Angeli mortales sunt, atque adeo corrumpi possunt.*

Deinde illud 6. Synodi in Epist. Sophronij, quae habetur actione 11. atque a Concil. tamquam orthodoxa recepta est actione 13. *Intellectualia & immutabilia nullatenus quidem moriuntur, neque corrumpuntur.*

*Angeli sui
suae naturae
sunt incorruptibiles.*

Obstaculum.

Secundo.

intra quod sensibilia desunt, atque pertranscunt: non tamen sunt immortalia per naturam, neque in essentiam incorruptibilem transcunt, sed gratiam eis largitus est, a corruptione ea, & a morte coercerem. Sic hominum anima permanent incorrupta, sic Angeli immortales perseverant, non naturam re. vera, sicut asserunt incorruptam, propriæ immortalitatem habentes essentiam, sed gratiam a Deo sortiti sunt, que immortalitatem largitur, & incorruptionem eis prouidet, sed non idcirco, quod hominum anima gratia Dei incorruptionem receperunt, qua omnibus creaturis naturaliter insidet, ideo & ante corpora eas fuisse suspicabimur. Hæc Sophronius ibi.

Tertia. Accedit illud Damasceni 2. lib. fidei orthodoxa ca. 3. Angelus est substantia per gratiam, non per naturam, immortalitatem consecuta. Atque illud Bernardi 5. de consideratione ad Eugenium ca. 4. ubi de Angelis beatis ait: Corpore aethereo, immortalitate perpetua, impassibiles, non creatos, sed factos, id est, gratia, non natura.

His tamen non obstantibus dicendum est, adeo certam esse conclusionem D. Thomæ, vt contrarium sit periculosum in fide. Ac in primis, quod Angeli, sicut & animæ rationales, & homines post diem iudicii, numquam sunt interituri, adeo certum est, vt contrarium sit error in fide: id quod affirmant Sophronius, Damascenus, & Bernardus in testimoniis relatis. Præterea præmium & supplicium, tam bonorum & malorum hominum, quam Angelorum, æternum erit: ergo Angeli, tam boni quam mali, durabunt in perpetuas æternitates. Consequencia est manifesta, & antecedens patet ex illo Matt. capit. 25. Discedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & Angelis eius. Et subiungitur: Ibi erit in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Iudas etiam in sua canonica: Angelos, inquit, qui non seruauerunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in iudicium magni Dei vinculis æternis sub caligine referuauerunt. Luca cap. 20. Illi, qui digni habebuntur saeculo illo, & resurrectione ex mortuis neque nubunt, neque ducunt uxores, neque ultra mori poterunt: æquales enim Angelis sum. His plura alia Scripturæ testimonia addi possent, quæ tacitus prætereo.

Præterea, quod sit periculosum in fide asserere Angelos suapte natura esse corruptibiles, probatur. Quoniam in Concilio Lateranensi 3. sub Leone 10. Scilicet 8. sic est de anima rationali definitum: Cum diebus nostris nonnulli ausi sint dicere de natura animæ rationalis, quod mortalis sit, aut unica in cunctis hominibus: & aliqui temerè philosophantes (secundum saltem Philosophiam) verum esse asserant, sacro approbante Concilio damnamus & reprobamus omnes asserentes animam intellectualem mortalem esse, aut unicam in cunctis hominibus, & hac in dubium vertentes. Cum illa non solum verè, & per se & essentialiter humani corporis forma existat, sicut in canone Clementis Papa 1. in generali Viennensi Concilio edito continetur: verum & immortalis, & pro corporum quibus insunditur multitudine singulariter multiplicabilis & multiplicata, & multiplicanda sit. Quod manifestè constat ex Evangelio, dum Dominus ait: Animam autem occidere non possunt. Et alibi: Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Et etiam cum æterna poena, & æterna supplicia pro merito vite iudicandis reprobantur. Alias incarnatio, & alia Christi mysteria nobis minime profuissent: nec resurrectio expectanda foret, &c. Caueat deinde Concilium, vt omnes Philosophiæ professores teneantur hac de re veritatem religionis Christianæ omni conatu manifestam facere, & persuadendo pro viribus docere, ac omni studio Philosophorum aduersantium argumenta (cum

Molina in D. Thom.

A omnia dissolui possint, gludere, atque enodare. Cum ergo Angelus excellentioris, perfectiorisque naturæ sit, quam homo, vt constat, tum ex illo Psal. 8. Minus est cum paulo minus ab Angelis, &c. (qui locus, cum Paulus ad Hebr. 2. eum intelligat, exponatque etiam de Christo, quem patet in donis gratuitis omnibus Angelis esse prælatum, intelligitur sanè quo ad naturam) tum etiam ex ea sententia 2. Petri 2. Angeli fortitudine & virtute cum sint maiores (quam homines scilicet) efficitur planè, vt periculosum in fide sit asserere, Angelos suapte natura esse corruptibiles. His accedit, quod Sophronius eodè modo asseruit Angelos, & animas rationales esse immortales.

B Ad testimonium ergo Pauli, quo pars contraria probari videtur, dicendum est: duplicem esse immortalitatem. Vnam perfectissimam, ac per essentiam, vt potè à nullo alio dependentem, nullique omnino variationi, etiam quoad accidentia, cuiusvis potentie comparatione, obnoxiam. Alteram, per quam aliquid dicitur immortale, quia per causas secundas suapte natura vitam amittere non potest: potest tamen eam amittere per subtractionem influxus Dei, à quo illam accipit. Est deinde hæc vita alicui corruptioni, si nō quoad substantiam, certè quoad accidentia subiecta, nō solum comparatione aliarum causarum secundarum, sed etiam comparatione proprii liberi arbitrii. Priori modo solus Deus est immortalis, atque de ea immortalitate locutus est Paulus eo testimonio. Posteriori verò modo Angeli, aut animæ rationales, sunt immortales. Vnde Ambrosius, lib. de fide ad Gratianum c. 2. testimonium illud Pauli enarrans, explicansque longè diuersam immortalitatem esse eam, quam Paulus eo loco soli Deo tribuit, ab ea, qua Angeli, animæque rationales dicuntur immortales, egregiè ait: Non sunt fragilia comparanda diuinis. Vna sola substantia diuinitatis est, que mori nescit. Vnde & Apostolus, cum sciret, & animas, & Angelos immortales, quod solus Deus immortalitatem habeat prædicauit. Na & anima moritur. Anima enim que peccat, ipsa morietur. Nec Angelus immortalis est naturaliter, cuius immortalitas in voluntate est creatoris. Et infra: Alia ergo immortalitas quod datur, alia qua sine capacitate mutabilitatis est semper. Hæc Ambrosius.

Ad primam obiectionem. Duplex immortalitatis genus.

Solus Deus immortalis quo sensu accipiendum.

C Ad autoritates Sophronij & Damasceni dicendum est. Locutos eos fuisse de immortalitate, de qua locutus est Paulus, dum animas & Angelos immortales esse negant per naturam. Vnde Damascenus in eodem capite subiungit, Immortalis Angelus est, non natura, sed gratia: nam omne quod cepit, & desinere suapte natura potest: solus enim Deus semper ens, magis autem & super semper: nam in tempore nequaquam est, sed super tempus, qui temporum est factor. Et infra de Angelis sic loquitur: Non indigent nuptiis, quando quidem non sunt mortales. Cum verò Sophronius & Damascenus affirmant, animas rationales, & Angelos per gratiam esse immortales, nomine gratia, neque donum aliquod supernaturalè, neque qualitatem aliquam, qua à morte coercerentur, intelligunt, sed liberum, eaque ratione gratuitum Dei influxum, quo vt illis esse de nihilo contulit, ita eos perpetuo per illud in eodem esse conseruat.

D Demum ad testimonium Bernardi dicendum est, verba illa, non creatos, sed factos, id est, gratia non natura limitationem, ac explicationem esse verbi, impassibiles, quod proximè antecesserat: non verò etiam illorum verborum, immortalitate perpetuos. Quare solum voluit, Angelos beatos habere impassibilitatem per gratiam & dona supernaturalia illis collata, non verò immortalitatem.

Secunda, & tertia.

E Quarta. Verba illa, non creatos, sed factos, id est, gratia non natura limitationem, ac explicationem esse verbi, impassibiles, quod proximè antecesserat: non verò etiam illorum verborum, immortalitate perpetuos. Quare solum voluit, Angelos beatos habere impassibilitatem per gratiam & dona supernaturalia illis collata, non verò immortalitatem.

Angeli & anima quo sensu dicantur per gratiam immortales.

Quarta.